

XORAZM VILOYATI GEOGRAFIYASI VA IQTISODIYOTI

Matsaidova Sayyora Xudayberganovna

P.f.n., dotsent Urganch davlat universiteti

Tel: +998977817310

e-mail: matsaidovasayyora@gmail.com

Sobirov Javoxir Xayrulla o'g'li

Urganch davlat universiteti Tabiiy fanlar fakulteti

Geografiya yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Tel: +998930901912

e-mail Sabirovj75@gmail.com

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.8118752>

ARTICLE INFO

Received: 24th June 2023

Accepted: 29th June 2023

Online: 30th June 2023

KEY WORDS

Voha, iqtisod, qulay geografik o'rin, tarixiylik, khiva, turizm, qoraqum, qizilqum.

ABSTRACT

O'zbekistonning g'arbiy qismida joylashgan Xorazm viloyati mamlakatning geografiyasi va iqtisodiyoti turlicha bo'lgan kam sonli mintaqalardan biridir. Mintaqaning qadimiy savdo yo'llari chorrahasida joylashgan noyob mavqei Amudaryo daryosi deltasi va Qizilqum cho'li uning tarixini shakllantirdi va iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shdi. Ushbu maqolada mintaqaning geografiyasi, iqtisodiyoti va madaniy tarixini har tomonlama tahlil qilib, ushbu jihatlarni o'rganildi.

Ushbu mintaqaning nuammolarini tushunish uning rivojlanish yo'lini va o'z navbatida mamlakatga umumiy ta'sirini qadrlash uchun juda muhimdir. Xorazm viloyati bronza davriga borib taqaladigan boy tarixga ega. Mintaqadagi relyef tekis tekisliklar va unumdor yerlar bilan ajralib turadi, bu uni qishloq xo'jaligi uchun qulay joyga aylantiradi. Amudaryo daryosi esa ekinlarni sug'orish uchun asosiy sum manbasi hisoblanadi. Mintaqa iqtisodiyoti qishloq xo'jaligi va tabiiy resurslarga juda bog'liq bo'lib, paxta va bug'doy asosiy ekinlar hisoblanadi. So'nggi yillarda turizm potentsial daromad manbai sifatida ham paydo bo'ldi, mintaqada tarixiy va madaniy ahamiyatga ega bo'lgan bir qancha diqqatga sazovor joylar joylashgan. - Xorazm viloyati haqida qisqacha ma'lumot Xorazm viloyati O'zbekistonning shimoli-g'arbiy qismida joylashgan bo'lib, Shimolda Qozog'iston, g'arbda Orolqum Cho'li, Janubi-g'arbda Qoraqalpog'iston viloyati, Janub va janubi-Sharqda Buxoro viloyati bilan chegaradosh. Mintaqa asosan tekis va botqoqli bo'lib, Amudaryo daryosi uning Markaziy hududidan oqib o'tadi. Geografik joylashuvini hisobga olgan holda Xorazm iqtisodiyoti kuchli qishloq xo'jaligi bazasiga ega bo'lib, paxta eng muhim ekin hisoblanadi. Uning geografiyasi va iqtisodiyotini o'rganishning ahamiyati xulosa qilib aytganda,

Asosiy qism:

Xorazm viloyati geografiyasi va iqtisodiyotini o'rganish ham olimlar, ham siyosatchilar uchun juda muhimdir. Mintaqaning noyob relyefi, atrof-muhit va resurslari iqtisodiy faoliyat, ijtimoiy tuzilmalar va madaniy amaliyotni shakllantirishda muhim rol o'ynadi. Bundan tashqari, mintaqa iqtisodiyoti va uning turli tarkibiy qismlari, shu jumladan qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmatlar investitsiya, savdo va rivojlanish bo'yicha muhim qarorlar qabul qilish uchun juda muhimdir. Shu bois Xorazm viloyati geografiyasi va iqtisodiyotini o'rganish

mintaqaning o'tmishi, buguni va kelajagi haqida qimmatli tushunchalar berib, barqaror taraqqiyot va farovonlikka hissa qo'shishi mumkin. Bundan tashqari, Xorazm viloyati paxta, sholi va meva kabi qishloq xo'jaligi mahsulotlari bilan mashhur. Amudaryo va Sirdaryo daryolaridan sug'orish mintaqaga yil davomida ekinlarni etishtirishga imkon berdi va mahalliy aholi uchun asosiy daromad manbai hisoblanadi.

So'nggi yillarda Xorazm viloyatida rivojlangan turizm sohasi rivojlanib, qadimiy Xiva shahri va Ayoq-qal'a qal'asi kabi tarixiy joylar butun dunyodan mehmonlarni jalb qilmoqda.

Mavzuning o'rganilganlik darajasi:

Xorazm viloyati O'zbekistonning shimoli-g'arbiy qismida joylashgan va Qizilqum cho'lining bir qismidir. Hudud tekis relyef bilan ajralib turadi, sezilarli tepaliklar yo'q va faqat bir nechta tog'lar mavjud. Amudaryo daryosi Shimoliy chegarasi bo'ylab o'tib, qishloq xo'jaligini qimmatbaho suv resurslari bilan ta'minlaydi. Mintaqa a kontinental iqlim yozi issiq, quruq va qishi sovuq, kam yog'ingarchilik bilan. Mintaqaning tabiiy resurslari cheklangan bo'lib, asosiy iqtisodiy faoliyat sug'oriladigan dehqonchilik, baliqchilik, paxtachilik va chorvachilikdir. Mintaqaning geografiyasi va iqlimi uning iqtisodiy rivojlanishi uchun muhim muammolarni keltirib chiqaradi. Xorazm viloyati o'zining boy madaniy merosi va qadimiy tarixi bilan mashhur. Mintaqada Xorazm madaniyati joylashgan bo'lib, bu hududda milodiy 4-13 asrlarda rivojlangan. Qishloq xo'jaligi va paxta etishtirish mintaqaning asosiy iqtisodiy faoliyatidir. Viloyat dehqonchilik uchun qulay iqlimga ega, unumdor tuproq va etarli suv resurslariga ega. Amudaryo daryosi va boshqa kichik daryolar ekinlarni sug'orish suvi bilan ta'minlaydi. Bundan tashqari, mintaqada bir nechta tabiiy resurslar, shu jumladan tabiiy gaz, tuz va polimetall rudalar. - Joylashuvi va chegarasi Xorazm viloyati O'zbekistonning shimoli-g'arbiy qismida joylashgan bo'lib, shimolda u Qozog'iston bilan, g'arbda esa Turkmaniston bilan chegaradosh. Mintaqa Sharqda Orol dengizi bilan chegaralangan bo'lib, so'nggi yillarda sug'orish maqsadida daryolarni to'sib qo'yish kabi inson faoliyati tufayli sezilarli darajada qisqargan.

Tadqiqot metodologiyasi:

Mintaqaning joylashuvi uni savdo uchun strategik hududga aylantiradi, chunki u qadimgi Ipak yo'lida joylashgan bo'lib, Xitoyni Yevropa bilan bog'laydi. Mintaqaning chegarasi vaqt o'tishi bilan tarixiy va siyosiy sabablarga ko'ra o'zgargan va hozirda 11 ta tumanga bo'lingan. Xorazm viloyati relyefi asosan tekis bo'lib, o'rtacha balandligi dengiz sathidan atigi 90 metr balandlikda joylashgan. Landshaftda cho'llar va dashtlar ustunlik qiladi, siyrak o'simliklar va minimal daraxt qoplami mavjud. Amudaryo daryosi mintaqaga chegarasi bo'ylab oqib o'tib, qishloq xo'jaligi va shahar aholi punktlari uchun hal qiluvchi chuchuk suv resurslarini ta'minlaydi. Daryoning mashhurligi butun mintaqada sug'orish tizimlarining rivojlanishiga va vohalarning yaratilishiga olib keldi. Shu tariqa Xorazm viloyati relyefi va landshafti uning iqtisodiyoti va madaniyatini shakllantirishda muhim rol o'ynadi. - Iqlim va ob-havo sharoiti Xorazm viloyati iqlimi iqlim o'zgarishi oqibatlarini o'rganish uchun eng muhim hudud hisoblanadi. Bu mintaqaga og'ir cho'l sharoitlari bilan ajralib turadi va global isish ekotizimni yanada beqarorlashtirmoqda va ob-havoning oldindan aytib bo'lmaydigan holatiga olib keladi. Yillik yog'ingarchilik kam, ba'zi hududlarda yarim quruq iqlim mavjud. Bundan tashqari, yozning haddan tashqari harorati 45 ° C gacha bo'lishi mumkin, o'rtacha yillik harorat 20-21°C Oxir oqibat, Xorazm viloyatining iqlimi va ob-havosi mintaqaga iqtisodiyotining

muhim tarkibiy qismi bo'lib, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini shakllantiradi va mahalliy aholiga ta'sir ko'rsatadi. - Tabiiy resurslar (masalan, suv, tuproq, foydali qazilmalar) Xorazm viloyati suv, tuproq va foydali qazilmalar kabi tabiiy resurslarga boy. Markaziy Osiyodagi eng katta Daryo bo'lgan Amudaryo daryosi mintaqadan oqib o'tib, sug'orish va qishloq xo'jaligi uchun mo'l-ko'l suv beradi. Tuproqlar xilma-xil bo'lib, Daryo toshqinlaridagi allyuvial tuproqlardan qurg'oqchil hududlardagi cho'l tuproqlariga qadar. Ushbu hududda chorvachilik, shu jumladan qoramol, qo'y va echki ham etishtiriladi. Qishloq xo'jaligidan tashqari, tog' - kon sanoati mintaqa iqtisodiyotiga, xususan tabiiy gaz va neftga muhim hissa qo'shadi. Mintaqa yirik transport yo'llari va Qozog'iston va Turkmaniston kabi qo'shni davlatlar yaqinida joylashgan strategik joylashuvidan foyda ko'radi. - Aholi soni va tarqalishi Xorazm viloyatida jami 1,8 million aholi istiqomat qiladi, bu esa uni O'zbekistonning aholi zich joylashgan hududlaridan biriga aylantiradi. Mintaqa aholisi asosan shahar bo'lib, aholining qariyb to'rt dan uch qismi shahar va qishloqlarda istiqomat qiladi. Eng yirik shahar va viloyat poytaxti Urganch shahrida taxminan 260 000 kishi istiqomat qiladi. Qolgan aholi mintaqaning qishloq qishloqlari va kichik shaharlari bo'ylab tarqalgan. Aholining soni va tarqalishi mintaqaviy iqtisodiyotga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, shaharlar iqtisodiy o'sish va rivojlanishni boshqaradi, qishloq joylari esa qishloq xo'jaligi va chorvachilikka hissa qo'shadi. - Etnik va lingvistik xilma-xillik O'zbekistonning Xorazm viloyati etnik va lingvistik xilma-xilligi bilan mashhur. Mintaqada bir qator turli xil etnik guruhlar, shu jumladan o'zbeklar, qozoqlar, Ruslar va qoraqalpoqlar. Bu xilma-xillik o'zbek, rus, qozoq va Qoraqalpoq kabi turli tillarda so'zlashadigan mintaqaning lingvistik landshaftida o'z aksini topgan. Ushbu xilma-xillik mintaqaning boy madaniy merosiga hissa qo'shadi, u turli festivallar va an'anaviy tadbirlar orqali nishonlanadi. Shu bilan birga, mintaqaning xilma-xilligi aloqa va ta'lim nuqtai nazaridan ham muammolarni keltirib chiqardi, chunki turli xil lingvistik va madaniy kelib chiqishi bo'lgan shaxslar birgalikda samarali ishlash uchun o'zlarining farqlarini yo'naltirishlari kerak. - Migratsiya tendentsiyalari va naqshlari migratsiya tendentsiyalari va naqshlari aholining tarkibi va mintaqalarning iqtisodiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Xorazm viloyatida migratsiya shakllariga siyosiy, iqtisodiy va ekologik omillar ta'sir ko'rsatgan.

Odamlarning qishloq joylaridan shaharlarga ko'chishi tufayli qishloq hududlarida infratuzilma etarli emas, sog'liqni saqlash va ta'lim muassasalari etarli emas, iqtisodiy imkoniyatlar cheklangan. Xuddi shunday, shahar joylari uy-joy tanqisligi, ifloslanish darajasining oshishi va transport tiqilishi kabi muammolarga duch kelmoqda. Hokimliklar tomonidan qishloqlarni rivojlantirishni yaxshilash va aholini o'z qishloqlarida qolishga jalb etish bo'yicha dasturlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, ikkala sohaning barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun barqaror shahar-qishloq sherikligiga ehtiyoj bor. Xorazm viloyati qishloq xo'jaligi qurg'oqchil iqlimi tufayli suv xo'jaligiga juda bog'liq. Mintaqaning sug'orish tizimida birinchi navbatda Amudaryo daryosidan suv ishlatiladi, u kanallar va suv ta'minoti inshootlarining murakkab tarmog'i orqali taqsimlanadi. Biroq, haddan tashqari sug'orish va suvni yomon boshqarish tufayli mintaqa tuproqning sho'rlanishi, botqoqlanish va ekinlar hosildorligining pasayishi kabi muammolarga duch kelmoqda. Hukumat suvni boshqarishni takomillashtirish bo'yicha turli dasturlarni amalga oshirdi, shu jumladan yangi sug'orish kanallarini qurish, suvni tejaydigan samarali texnologiyalarni o'rnatish va barqaror qishloq xo'jaligi amaliyotini targ'ib qilish.

Tahlil va natijalar:

Xorazm viloyati qishloq xo'jaligi sohasi iqtisodiyotda muhim o'rin tutadi va ishchi kuchining katta foizini ish bilan ta'minlaydi. Paxta eng muhim ekin hisoblanadi, undan keyin don, sabzavot, meva va poliz ekinlari. Mintaqada qishloq xo'jaligi uchun foydalaniladigan, asosan Amudaryo daryosi bilan ta'minlanadigan ulkan sug'oriladigan erlar mavjud. Biroq, sug'orishdan keng foydalanish tuproqning sho'rlanishiga olib keldi, bu esa qishloq xo'jaligi unumdorligini pasaytiradi. Hukumat ushbu muammoni hal qilish uchun bir nechta dasturlarni, shu jumladan samaraliroq sug'orish tizimlariga o'tishni va qurg'oqchilikka chidamli ekinlarni joriy qilishni boshladi. Bundan tashqari, turizm sohasi asta-sekin o'sib bormoqda va mintaqada iqtisodiyotiga hissa qo'shish imkoniyatiga ega. - Yerdan foydalanish va ekin ekish namunalari Xorazm viloyatida so'nggi bir necha o'n yilliklar davomida yerdan foydalanish va ekin ekish tartiblarida sezilarli o'zgarishlar yuz berdi. Keng cho'l mintaqasida o'simlik yetishtirishni ko'paytirish uchun sug'orma qishloq xo'jaligiga e'tibor kuchaygan, bu esa mintaqada paxtachilikning kengayishiga olib kelgan. Biroq, erdan foydalanishning bu o'zgarishi mintaqaning suv resurslarining kamayishiga olib keldi, chunki fermerlar sug'orish talablarini qondirish uchun er osti suvlari sathini tobora chuqurroq tortib olishga majbur bo'ldilar. Bundan tashqari, paxtachilikka qaratilgan ushbu e'tibor mintaqaning boshqa ekinlarini ham rivojlanmagan bo'lib, fermerlar o'rtasidagi iqtisodiy nomutanosiblikni yanada kengaytirdi. - Sug'orish tizimlari va amaliyotlari Xorazm viloyati iqtisodiyotini harakatga keltiruvchi eng muhim omillardan biri qishloq xo'jaligi bo'lib, u asosan sug'orishga tayanadi.

Mintaqaning quruq iqlimi va kam yog'ingarchilik ekinlarni etishtirish uchun muhim muammolarni keltirib chiqarsa-da, u erda mavjud bo'lgan tarixiy rivojlangan sug'orish tizimlari fermerlarga qurg'oqchil sharoitda ham o'z ekinlarini etishtirishga yordam berdi. Bugungi kunda mahalliy fermerlar tomonidan qo'llaniladigan asosiy amaliyotlar qatoriga ushbu qimmatbaho resursni tejashga yordam beradigan suvni tejaydigan texnologiyalar va katta maydonlarda sug'orish samaradorligini keskin oshiradigan zamonaviy purkagich tizimlari kiradi. Ushbu tizimlar Xorazmda qishloq xo'jaligi iqtisodiyotini barqaror saqlashga yordam berdi, hatto mintaqada yillar davomida ko'plab qiyinchiliklarga duch keldi. - Ekinlarning hosildorligi va mahsuldorligi Xorazm dehqonlari uchun hosildorlik va hosildorlik asosiy muammo hisoblanadi. Mintaqaning qurg'oqchil iqlimi va tuproqdagi yuqori sho'rlanish darajasi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida qiyinchiliklarni keltirib chiqarmoqda. Bundan tashqari, eskirgan sug'orish tizimlaridan foydalanish va erni boshqarishning yomon amaliyoti hosildorlikning pasayishiga va land degradatsiyasining oshishiga yordam berdi. Shu bilan birga, suvni boshqarish va ekinlarni etishtirish uchun tomchilatib sug'orish va o'g'itlardan foydalanish kabi zamonaviy texnikalarni joriy etishga harakat qilindi. Ushbu amaliyotlar, xususan, mintaqada etishtiriladigan asosiy ekinlar bo'lgan paxta va bug'doy etishtirishda hosildorlik va samaradorlikni oshirdi. - Barqaror qishloq xo'jaligi uchun muammolar va imkoniyatlar barqaror qishloq xo'jaligi ko'plab qiyinchiliklarga va imkoniyatlarga duch kelmoqda. Iqlim o'zgarishining qishloq xo'jaligiga ta'siri muhim muammolardan biridir. Haroratning o'zgarishi, yog'ingarchilik naqshlari va ekstremal ob-havo hodisalari ekinlarning o'sishi va hosildorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bundan tashqari, tuproq salomatligi, suvning mavjudligi va kirish samaradorligi barqaror qishloq xo'jaligiga hissa qo'shadigan asosiy omillardir, bu esa fermerlar va siyosatchilardan katta sarmoya va majburiyatlarni talab

qiladi. Biroq, barqaror qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritish ko'plab afzalliklarga ega, jumladan, fermerlar uchun turmush tarzini yaxshilash, oziq-ovqat xavfsizligini oshirish va ekologik barqarorlikni oshirish. Shu sababli, muammolarni hal qilish va barqaror kelajakni ta'minlash uchun barqaror qishloq xo'jaligidagi imkoniyatlardan foydalanish juda muhimdir. Xorazm viloyati qishloq xo'jaligi, sanoat va turizmni o'z ichiga olgan turli xil iqtisodiyotga ega. Mintaqa muhim ahamiyatga ega paxta ishlab chiqarish, shu bilan birga guruch, meva va sabzavotlar ham etishtiriladi. Orol dengizidagi falokat baliqchilik sanoatiga jiddiy ta'sir ko'rsatdi va ko'plab baliqchilar o'z kasblarini tark etishdi. Mintaqaning sanoat sektoriga neft va gaz, neft-kimyoy va to'qimachilik mahsulotlari kiradi. Qadimiy Ipak yo'lida yotgan Xiva va Urganch tarixiy diqqatga sazovor joylari, an'anaviy hunarmandchilik va madaniy festivallari bilan har yili ko'plab mehmonlarni jalb qiladigan taniqli sayyohlik joylari hisoblanadi. Xorazm viloyatining xilma-xil iqtisodiyoti mahalliy aholini ish bilan ta'minlash imkonini beradi va mintaqaning rivojlanishi. Sanoat va savdo Xorazm viloyati O'zbekistonda sanoat va savdo faoliyati uchun muhim markaz hisoblanadi. Viloyat Urganch va Xiva kabi yirik shaharlar orqali o'tadigan avtomobil va temir yo'llarni o'z ichiga olgan rivojlangan transport infratuzilmasiga ega. Xorazm viloyatida qishloq xo'jaligi, oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash va ishlab chiqarish kabi turli sohalar mavjud bo'lib, bu mintaqaning iqtisodiy o'sishi va rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shmoqda. Mintaqada keng turdagi tovarlar va tovarlarni sotadigan yirik bozorlar va bozorlar tufayli rivojlangan savdo sohasi ham mavjud. Mintaqaning strategik joylashuvi uni O'zbekiston, Turkmaniston va Qozog'iston o'rtasida muhim savdo markaziga aylantiradi. Xorazm iqtisodiyotida agrar soha ham muhim o'rin tutadi. Viloyatning serhosil tuprog'i va yog'ingarchilik miqdori uni O'zbekistonda muhim qishloq xo'jaligi markaziga aylantiradi. Viloyatda ko'p miqdorda paxta, bug'doy, meva va sabzavotlar ishlab chiqariladi. Bundan tashqari, Xorazmda qo'y, qoramol va ot beradigan ko'plab chorvachilik fermalari joylashgan. Qishloq xo'jaligi sektori viloyat iqtisodiyoti uchun juda muhimdir, chunki u aholining katta qismini ish bilan ta'minlash imkoniyatini beradi. Bundan tashqari, Xorazmning geografik joylashuvi eksportni rivojlantiruvchi va valyuta tushumini ishlab chiqaruvchi Markaziy Osiyoning muhim bozorlariga oson kirish imkonini beradi, shu sababli viloyatning iqtisodiy o'sishiga yordam beradi. - Yirik sanoat va tarmoqlar (masalan, to'qimachilik, oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash, turizm) O'zbekistonning Xorazm viloyatida to'qimachilik, oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash va turizm kabi turli yirik sanoat va tarmoqlar mavjud. Xorazmda yuqori sifatli paxta va ipak matolar ishlab chiqarilishi bilan to'qimachilik sanoati ayniqsa diqqatga sazovordir

Xulosa va takliflar: Umuman olganda, Xorazm viloyatining iqtisodiy xilma-xilligi uning iqtisodiy tanazzulga yuz tutishiga va vaqt o'tishi bilan barqaror o'sishga yordam berdi. - Transport va aloqa turlari Xorazm viloyatida transport va aloqa tizimlari biroz cheklangan. Transportning asosiy turi bu mintaqani Toshkent, Samarqand va Buxoro kabi yirik shaharlar bilan bog'laydigan ko'plab magistral yo'llardir. Biroq, qishloq joylarda yo'l tarmog'i yaxshi rivojlanmagan, bu esa aholining sayohat qilishini qiyinlashtiradi. Temir yo'l ham mavjud, ammo yaxshi tashkil etilmagan. Xorazm viloyati oldida turgan asosiy muammolardan biri bu suv tanqisligi masalasidir. Mintaqa asosan Amudaryo daryosidan keladigan suvga tayanadi, uni O'zbekiston va Turkmaniston kabi qo'shni davlatlar ham baham ko'rishadi. Sug'orish maqsadida suvdan ortiqcha foydalanish suv sathining pasayishiga olib keldi, natijada tuz

ta'sirlangan tuproqlar va qishloq xo'jaligi hosildorligining pasayishi. Ushbu muammoni hal qilish uchun hukumat sug'orish tizimlarini modernizatsiya qilish va qurg'oqchilikka chidamli ekinlarni joriy etish kabi suvni boshqarishning turli strategiyalarini amalga oshirishni yanada ko'paytirish kerak bo'ladi. Mintaqada suvdan barqaror foydalanishni ta'minlash uchun ko'proq ish qilish kerak.

References:

1. "Xorazm viloyati agrosanoat kompleksi tarmoqlari jolashishi va rivojlanishi R.Qurbaniyozov Urganch-2002. 32-bet.
2. "Xorazm geografiyasi" R.Qurbaniyozov. Urganch "Xorazm"-1997.
3. "Xorazm tarixi" nomli Urganch davlat universiteti qoshidagi "Xorazm tarixi va madaniyatini o'rganish ilmiy-tadqiqot laboratoriyasi" ilmiy xodimlari va hamda universitetning bir guruh tarixchi va filolog olimlari hamrohligida yozilgan qo'llanma. Urganch-1993. 6-bet.
4. www.ziyo.net
5. www.wikipediya.uz
6. www.geografiya.uz
7. www.GeoOlam.uz